

ISSN 2616-678X

Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің

ХАБАРШЫСЫ

ВЕСТНИК

Евразийского национального
университета имени Л.Н. Гумилева

BULLETIN

of the L.N. Gumilyov
Eurasian National University

ФИЛОЛОГИЯ сериясы

Серия **ФИЛОЛОГИЯ**

PHILOLOGY Series

№2 (123) / 2018

1995 жылдан бастап шығады

Издается с 1995 года

Founded in 1995

Жылына 4 рет шығады

Выходит 4 раза в год

Published 4 times a year

Астана, 2018

Astana, 2018

Бас редакторы **Дихан Қамзабекұлы**
филология ғылымдарының докторы, проф. (Қазақстан)

Бас редактордың орынбасары **Шолпан Жарқынбекова**
филология ғылымдарының докторы, проф. (Қазақстан)

Редакция алқасы

Аскер оғлы Рамиз	ф.ғ.д., проф. (Әзербайжан)
Ақматалиев Абдылдажан	ф.ғ.д., проф. (Қырғызстан)
Бахтикиреева Улданай	ф.ғ.д., проф. (Ресей)
Беженару Людмила	ф.ғ.д. проф. (Румыния)
Бейсембаева Жанаргүл	ф.ғ.к., (Қазақстан)
Біжкенова Айгүл	ф.ғ.д., проф. (Қазақстан)
Жақыпов Жантас	ф.ғ.д., проф. (Қазақстан)
Журавлева Евгения	ф.ғ.д., проф. (Қазақстан)
Жаң Динжиң	PhD, проф. (Қытай)
Ескеева Мағрипа	ф.ғ.д., проф. (Қазақстан)
Ержласун Гүлжанат	PhD, ассос. проф. (Түркия)
Қасқабасов Сейіт	ф.ғ.д., проф. (Қазақстан)
Негимов Серік	ф.ғ.д., проф. (Қазақстан)
Нұрғали Қадиша	ф.ғ.д., проф. (Қазақстан)
Нуриева Фануза	ф.ғ.д., проф. (РФ, Татарстан)
Райхл Карл	ф.ғ.д., проф. (Германия)
Рахманов Носимхан	ф.ғ.д., проф. (Өзбекстан)
Риверс Уильям Патрик	PhD, проф. (АҚШ)
Сәтенова Серікгүл	ф.ғ.д. проф. (Қазақстан)
Султанов Казбек	ф.ғ.д., проф. (Ресей)
Тәжібаева Сәуле	ф.ғ.д., проф. (Қазақстан)
Хисамитдинова Фирдаус	ф.ғ.д., проф. (РФ, Башқұртстан)
Чернявская Валерия	ф.ғ.д., проф. (Ресей)
Шәріп Амантай	ф.ғ.д., проф. (Қазақстан)
Шәріпова Гүлбану	ф.ғ.к., қауымд. проф. (Қазақстан)
Экиджи Метин	PhD, проф. (Түркия)
Янковский Генрих	PhD, проф. (Польша)

Редакцияның мекенжайы: 010008, Қазақстан, Астана қ., Сатпаев к-сі, 2, 408 б.

Тел.: (7172) 709-500 (ішкі 31413)

E-mail: vest_phil@enu.kz

Жауапты редактор, компьютерде беттеген Құрманғалиев Ілияс

Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің хабаршысы. ФИЛОЛОГИЯ сериясы

Меншіктенуші: ҚР БжҒМ «Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті» ШЖҚ РМК

ҚР Ақпарат және коммуникациялар министрлігінде 27.03.2018 ж. №16996-Ж тіркеу куәлігімен тіркелген.

Мерзімділігі: жылына 4 рет.

Тиражы: 35 дана

Типографияның мекенжайы: 010008, Қазақстан, Астана қ., Қажымұқан к-сі, 12/1, тел.: (7172)709-500 (ішкі 31413)

© Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті

Editor-in-Chief **Dihan Kamzabekuly**
Doctor of philology, Prof. (Kazakhstan)

Deputy Editor-in-Chief **Zharkynbekova Sholpan**
Doctor of philology, Prof. (Kazakhstan)

Editorial board

Asker ogly Ramiz	Doctor of philology, Prof. (Azerbaijan)
Akmataliyev Abdildajan	Doctor of philology, Prof. (Kyrgyzstan)
Bakhtikireeva Uldanai	Doctor of philology, Prof (Russia)
Beisembayeva Zhanargul	Can. of philology, (Kazakhstan)
Bezhenaru Lyudmila	Doctor of philology, Prof (Romania)
Bizhkenova Aigul	Doctor of philology, Prof. (Kazakhstan)
Chernyavskaya Valeriya	Doctor of philology, Prof. (Russia)
Erzhiasun Güljanat	PhD, assos. Prof (Turkey)
Yeskeyeva Magripa	Doctor of philology, Prof. (Kazakhstan)
Henryk Jankowski	PhD, Prof. (Poland)
Kaskabassov Seit	Doctor of philology, Prof (Kazakhstan)
Khisamitdinova Firdaus	Doctor of philology, Prof. (RF, Bashkortostan)
Metin Ekiji	PhD, Prof. (Turkey)
Negimov Serik	Doctor of philology, Prof. (Kazakhstan)
Nurgali Kadisha	Doctor of philology, Prof. (Kazakhstan)
Nurieva Fanuza	Doctor of philology, Prof. (RF, Tatarstan)
Reichl Karl	Doctor of philology, Prof. (Germany)
Rakhmanov Nasimhon	Doctor of philology, Prof. (Uzbekistan)
Rivers William Patrick	PhD, Prof. (USA)
Satenova Serikkul	Doctor of philology, Prof (Kazakhstan)
Sultanov Kazbek	Doctor of philology, Prof. (Russia)
Sharip Amantay	Doctor of philology, Prof (Kazakhstan)
Sharipova Gulbanu	Can. of philology, assos. Prof. (Kazakhstan)
Tazhybayeva Saule	Doctor of philology, Prof. (Kazakhstan)
Zhakypov Zhantas	Doctor of philology, Prof. (Kazakhstan)
Zhang Dingjing	PhD, Prof. (China)
Zhuravleva Yevgeniya	Doctor of philology, Prof. (Kazakhstan)

Editorial address: 2, Satpayev str., of.408, Astana, Kazakhstan, 010008
Tel.: (7172) 709-500 (ext. 31413)
E-mail: vest_phil@enu.kz

Executive editor, computer layout: Ilyas Kurmangalyev

Bulletin of the L.N.Gumilyov Eurasian National University PHILOLOGY Series

Owner: Republican State Enterprise in the capacity of economic conduct «L.N.Gumilyov Eurasian National University» Ministry of Education and Science of the Republic of Kazakhstan

Registered by Ministry of Information and Communication of the Republic of Kazakhstan. Registration certificate No 16996-Ж from 27.03.2018

Periodicity: 4 times a year Circulation: 35 copies

Address of printing house: 12/1 Kazhimukan str., Astana, Kazakhstan 010008; tel.: (7172) 709-500 (ext.31413)

© L.N.Gumilyov Eurasian National University

Главный редактор **Дихан Камзабекулы**
доктор филологических наук, проф. (Казахстан)

Зам. главного редактора **Шолпан Жаркынбекова**
доктор филологических наук, проф. (Казахстан)

Редакционная коллегия

Аскероглы Рамиз	д.ф.н., проф. (Азербайджан)
Акматалиев Абдылдажан	д.ф.н., проф. (Киргизстан)
Бахтикиреева Улданай	д.ф.н., проф. (Россия)
Беженару Людмила	д.ф.н., проф. (Румыния)
Бейсембаева Жанаргуль	к.ф.н., (Казахстан)
Бижкенова Айгуль	д.ф.н., проф. (Казахстан)
Жакыпов Жантас	д.ф.н., проф. (Казахстан)
Жан Динжин	PhD, проф. (Китай)
Журавлева Евгения	д.ф.н., проф. (Казахстан)
Ескеева Магрипа	д.ф.н., проф. (Казахстан)
Ержласун Гульжанат	PhD, ассос. проф. (Турция)
Каскабасов Сейит	д.ф.н., проф. (Казахстан)
Негимов Серик	д.ф.н., проф. (Казахстан)
Нургали Кадиша	д.ф.н., проф. (Казахстан)
Нуриева Фануза	д.ф.н., проф. (РФ, Татарстан)
Райхл Карл	д.ф.н., проф. (Германия)
Рахманов Насимхон	д.ф.н., проф. (Узбекистан)
Риверс Уильям Патрик	PhD, проф. (США)
Сатенова Серикгуль	д.ф.н., проф. (Казахстан)
Султанов Казбек	д.ф.н., проф. (Россия)
Тажибаева Сауле	д.ф.н., проф. (Казахстан)
Хисамитдинова Фирдаус	д.ф.н., проф. (РФ, Башкортостан)
Чернявская Валерия	д.ф.н., проф. (Россия)
Шарип Амантай	д.ф.н., проф. (Казахстан)
Шарипова Гульбану	к.ф.н., ассос. проф. (Казахстан)
Экиджи Метин	PhD, проф. (Турция)
Янковский Хенрих	PhD, проф. (Польша)

Адрес редакции: 010008, Казахстан, г. Астана, ул. Сатпаева, 2, каб. 408
Тел.: (7172) 709-500 (вн. 31413)
E-mail: vest_phil@enu.kz

Ответственный редактор, компьютерная верстка Ильяс Курмангалиев

Вестник Евразийского национального университета имени Л.Н. Гумилева. Серия ФИЛОЛОГИЯ
Собственник: РГП на ПХВ «Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева» МОН РК
Зарегистрирован Министерством информации и коммуникаций РК под номером №16996-Ж от 27.03.2018г.
Периодичность: 4 раза в год
Тираж: 35 экземпляров
Адрес типографии: 010008, Казахстан, г. Астана, ул. Кажимукана, 12/1, тел.: (7172)709-500 (вн.31413)

Мазмұны

<i>Абасилов А.М.</i> Жаңа қазақ әліпбиі: әлеуметтік лингвистикалық мәселелері, оларды шешу жолдары	8
<i>Абдуов М.И., Абдуова Н.М.</i> «Қозы Көрпеш - Баян сұлу» жырының діни мотивтері ..	15
<i>Абдразакова А.А., Ахметова Б.Б., Қасқатаева Ж.А., Бакенова А.М.</i> Сан компонентті кейбір киелі ұғымдардың қалыптасу тарихынан	21
<i>Аймұхамбет Ж.Ә.</i> Мифтік кеңістіктегі <i>адамзат</i> пен <i>пері-зат</i> байланысы және оның көркем әдебиетте бейнеленуі	30
<i>Амангазиева М.К.</i> Л.З. Будаговтың «Түрік-татар сөздерінің салыстырмалы сөздігінің» қазақ лексикографиясындағы орны	38
<i>Аубакирова Г.Т., Володина Е.О., Калиева С.Н.</i> Кәсіби-бағытталған шетел тілін үйренудің тұлғалық-бағытталған тәсілі	44
<i>Байбек А.К.</i> Үкілі Ыбырай – сан қырлы дарын иесі	51
<i>Байбеков С.Н., Шормакова С.М., Аязбекова Э.М.</i> Ұлы Дала көне есептері және оның Бөлтірік шешен шығармашылығындағы көрінісі	63
<i>Гауриева Г.М., Жумабекова Ә.А.</i> Студенттердің тілдік компетенциясын қалыптастыруда аутенттік мәтіндерді қолдану	74
<i>Ерғалиева Райхан</i> Қазіргі заманғы қоғамдағы ұлттық мәдени мұраның проблемалары	76
<i>Жұманбекова Н.З., Кабдушева А.Б.</i> Студенттерде шетелдік құзыреттілікті қалыптастыру	81
<i>Искакова Н.С., Ислам А.</i> Заманауи лингвистикадағы бағалау теориясының дамуы	86
<i>Құзбакова Г.Ж.</i> Қазақ әдет-ғұрыптық ән ырғақтылығындағы сөз просодикасы	96
<i>Қыдырмолдина М., Нуржанова Ж.</i> Ағылшын тілін үйрену мен оқытудың маңыздылығы	105
<i>Лазухина Л.В., Әбдіғалиева Т.А.</i> У. Шекспирдің «Отелло» пьесасындағы одағайлардың қазақ тіліне аударылуына талдау	109
<i>Нұрдәулетова Б.И.</i> Жыраулар поэзиясы мәтінінің коммуникативтік ерекшелігі	116
<i>Нұржанова Ж.Д., Дадехан Ж.Б.</i> Интернет көмегімен ағылшын және қазақ тілінің сөздік қорын оқыту әдістемесі	123
<i>Нұржаубек А.</i> Қазіргі әлемдік және отандық лингвистикадағы фрейм туралы ізденістер	129
<i>Оспанова А.К., Турдығылова А.К., Бакенова А.М.</i> Шетел тілі мұғалімдерінің рефлексивті қабілеттіліктерін дамуы	139
<i>Тұрысбек Р.</i> Ұлттық тіл табиғаты: әліпби мәні мен эволюциясы (<i>Латын графикасына негізделген қазақ тілі әліпбиінің тарихы мен даму үрдістері туралы</i>)	146
<i>Рысбаева Г.Қ., Исаева Ж.Т., Тұңғышбаева Ғ.Ж.</i> Ғаламның тілдік «культ» концептісі	155
<i>Сәрсекенова Қ.Қ., Меліс А.М., Тойбекова С.Р.</i> Филология мамандығы бойынша білім алушыларды компьютерлік технология бағытында оқыту	166
<i>Шаймерденова Н.Ғ.</i> Қазақстандағы татарлардың тарихы, тілі, мәдениеті	173
<i>Жазбадерек.</i> Гуманитарлық ғылымдарға саясимәдениет әлемінде заманауи зерттеу	185
<i>Рәсімдеу үлгісі</i>	188

Contents

<i>Abasilov A.M.</i> New Kazakh Alphabet: Sociolinguistic Problems and Their Solutions	8
<i>Abduov M.I., Abduova N.M.</i> Religious Motifs in “Kozy Korpesh – Bayan Sulu” Poem	15
<i>Abdrzakova A.A., Akhmetova B.B., Kaskatayeva Zh.A., Bakenova A.M.</i> From History of Development of Some Sacral Concepts with Numerical Component	21
<i>Aimukhambet Zh.A.</i> The interdependence of humanity with the fairy in the mythical space and its reflection in the artistic literature	30
<i>Amangazyieva M.K.</i> L.Z.Budagov’s «Comparative Dictionary of Turkish-Tatar Words» in Kazakh Lexicography	38
<i>Aubakirova G.T., Volodina E.O., Kalieva S.N.</i> Personally-Oriented Approach in Teaching Professionally-Oriented Foreign Language	44
<i>Baibek A.K.</i> Ykili Ybray – Versatile Master of Transformations	51
<i>Baybekov S.N., Shormakova S.M., Ayazbekova I.M.</i> Ancient Tasks of the Great Steppe and Their Place in Boltirik Sheshen’s Work	63
<i>Gauriyeva G.M., Zhumabekova A.A.</i> Use of Authentic Texts for Formation of Students’ Linguistic Competence	74
<i>Yergaliyeva Rakhan</i> The Problem of National Cultural Heritage in Modern Society	76
<i>Zhumanbekova N.Z., Kabdusheva A.B.</i> Formation of Foreign Competencies in Students	81
<i>Iskakova N.S., Islam A.</i> Development of Evolution Theory in Modern Linguistics	86
<i>Kuzbakova G.Zh.</i> Prosody of the Word in Kazakh Ritual Song Rhythmics	96
<i>Kydyrmoldina M.S., Nurzhanova Zh.D.</i> The Importance of Learning and Teaching English Language	105
<i>Lazukhina L.V., Abdygalieva T.A.</i> Analysis of the translations of U. Shakespeare’s «Othello» plays in the Kazakh language	109
<i>Nurdauletova B.I.</i> Communicative Peculiarities of the Bard Texts	116
<i>Nurzhanova Zh.D., Dadekhan Zh.B.</i> Teaching English and Kazakh vocabulary by means of the Internet	123
<i>Nurzhaubek A.</i> Frame Research in the Modern World and Domestic Linguistics	129
<i>Ospanova A.K., Turdygylova G.D., Bakenova A.M.</i> Development of Reflexive Abilities of Foreign Languages Teacher	139
<i>Turysbek R.</i> Kazakh Inscription is Spirituality (About the history and trends of the Kazakh language based on Latin graphics)	146
<i>Rysbayeva G.K., Issayeva Zh.T., Tungushbayeva G.Zh.</i> Concept of “Cult” in Linguistic Picture of the World	155
<i>Sarekenova K.K., Melis A.M., Toybekova S.R.</i> Training Graduates of Philology Specialty in the Field of Computer Technology	166
<i>Shaymerdinova N.G.</i> The History, Language and Culture of Tatars in Kazakhstan	173
Chronicle. Modern research on humanitarian sciences in the polycultural peace	185
Template	188

Содержание

<i>Абасилов А.М.</i> Новый казахский алфавит: социолингвистические проблемы, пути их решений	8
<i>Абдуов М.И., Абдуова Н.М.</i> Религиозный мотивы в лиро-эпическом произведений «Козы Корпеш – Баян сулу»	15
<i>Абдразакова А.А., Ахметова Б.Б., Каскатаева Ж.А., Бакенова А.М.</i> Из история развития некоторых сакральных понятий с компонентами числительных	21
<i>Аймухамбет Ж.А.</i> Взаимосвязь человечества с феи в мифическом пространстве и его отражение в художественной литературе	30
<i>Амангазиева М.К.</i> Роль «Сравнительного словаря турецко-татарских наречий» Л.З. Будагова в казахской лексикографии	38
<i>Аубакирова Г.Т., Володина Е.О., Калиева С.Н.</i> Личностно-ориентированный подход в обучении профессионально-ориентированному иностранному языку	44
<i>Байбек А.К.</i> Үкілі Ыбырай – многоликий мастер перевоплощений	51
<i>Байбеков С.Н., Шормакова С.М., Аязбекова Э.М.</i> Древние задачи Великой Степи и их место в творчестве Болтирик шешена	63
<i>Гауриева Г.М., Жумабекова А.А.</i> Использование аутентичных текстов при формировании языковой компетенции студентов	70
<i>Ергалиева Р.А.</i> Проблемы национального культурного наследия в современном социуме	76
<i>Жуманбекова Н.З., Кабдушева А.Б.</i> Формирование иноязычных компетенций у студентов	81
<i>Искакова Н.С., Ислам А.</i> Развитие теории оценки в современной лингвистике	86
<i>Құзбақова Г.Ж.</i> Просодика слова в казахской обрядовой песенной ритмике	96
<i>Қыдырмолдина М., Нуржанова Ж.</i> Важность обучения и преподавания английского языка	105
<i>Лазухина Л.В., Абдигалиева Т.А.</i> Анализ перевода на казахский язык междометий пьесы У. Шекспира «Отелло»	109
<i>Нурдаулетова Б.И.</i> Коммуникативные особенности текстов жырау	116
<i>Нуржанова Ж.Д., Дадехан Ж.Б.</i> Приемы изучение английской и казахской лексики с помощью интернет	123
<i>Нуржаубек А.</i> Фреймовый подход в современной отечественной и мировой лингвистике	129
<i>Оспанова А.К., Турдыгылова А.К., Бакенова А.М.</i> Развитие рефлексивных умений учителей иностранных языков	139
<i>Турсыбек Р.</i> Природа национального языка: сущность и эволюция алфавита (<i>Об истории и тенденциях казахского языка на основе латинской графики</i>)	146
<i>Рысбаева Г.К., Исаева Ж.Т., Тунгышбаева Г.Ж.</i> Концепт «Культ» в языковой картине мира	155
<i>Саркенова К.К., Мелс А.М., Тойбекова С.Р.</i> Обучение выпускников филологических специальностей в области компьютерных технологий	166
<i>Шаймерденова Н.Г.</i> История, язык, культура татар в Казахстане	173
<i>Хроника.</i> Современные исследования по гуманитарным наукам в поликультурном мире ...	185
Образец оформления статьи	188

References

- 1 Hasanulu B. Ana tili – ata mura (Kazak tilining zher zhuzy tilderi zhuesindegi alatyn orny) [Native language – paternal heritage (Role of the Kazakh language in the world languages system)] (Zhazushy, Almaty, 1992, P. 272). [in Kazakh]
- 2 N.A. Nazarbayevtin Kazakstan halki assambleyasynyng XII sessyasynda soulegen sozy [Speech of N.A. Nazarbaev in at the XII session of the Assembly of People of Kazakhstan], // Egemen Kazakhstan, 24 oktober, 2006. [in Kazakh]
- 3 Nazarbayev N.A. Kazakstan – 2050 strategyasy [electronic resource]. - 2012, - URL: http://www.akorda.kz/ru/official_documents/strategies_and_programs (period considered: 16 December), // Akorda, Astana, 14 December. [in Kazakh]

Автор туралы мәлімет:

Абасилов А.М. – филология ғылымдарының кандидаты, қазақ тілі мен әдебиеті және журналистика кафедрасының қауымдастырылған профессоры, Қорқыт ата атындағы Қызылорда мемлекеттік университеті, Желтоқсан көш. 40, Қызылорда, Қазақстан.

Abasilov A.M. – candidate of philological sciences, associate professor of the Kazakh language, literature and journalism department, Korkyt Ata Kyzylorda State university, Zheltoksan street 40, Kyzylorda, Kazakhstan.

XFTAP 17.71.07

М.И. Абдуов¹, Н.М. Абдуова²

^{1,2}Академик Е.А. Бөкетов атындағы Қарағанды мемлекеттік университеті,
Қарағанды, Қазақстан
(E-mail: ¹abduov_m@mail.ru, ² nazilya_abduova@mail.ru)

«Қозы Көрпеш – Баян сұлу» жырындағы діни мотивтер

Аңдатпа. Қазақ фольклорында ауыз әдебиетінің қандай туындысы болмасын белгілі бір деңгейде діни наным-сенімдермен байланысып жататындығы белгілі. Оның өзі сандаған ғасырлар бойына халықтың ұлттық дәстүрімен үндесіп, арнайы қолданысқа айналған ислам дінінің қағидаларына тікелей қатысты. Діни мотивтердің көркем туындылардағы көрінісі шығарманың тартымдылығын, әсерлілігін арттырып тұратындығы ақиқат.

Діни мотивтердің аясында иман келтіру, жаратушыға жалбарыну, жаратушыдан бала тілеу, ғайыптан хабар алу, ғажайып туу, құдіретті істер және тағы басқалары жатады. Бұлардың барлығы бір ғана шығарманың бойынан кездеседі деп кесіп айтуға болмайды. Дегенмен, жаратушыға жалбарыну, бала тілеу тәрізді тағы басқа мотивтердің жиі ұшырасатындығын жоққа шығара алмаймыз. Бір ғана жалбарыну мотивінің өзінде сан-салалы қолданыстың жатқандығын аңғарамыз. Кейбір шығармаларда қорқынышты құбылыстардан құтқару үшін жалбарынса, енді бірінде жеңіске жету үшін немесе көзделген мақсатқа жету үшін жалбарынулар болады. Бұл мақалада осындай мотивтерді басшылыққа ала отырып, олардың маңызы мен көркем әдебиетте алатын орнын айқындауға айрықша көңіл бөлінген.

Түйін сөздер: Ауыз әдебиеті, лиро-эпостық жыр, діни мотив, фольклор, эпикалық туындылар, адами қабілет.

Кіріспе. Фольклор – халық қазынасы. Ал, халық қазынасын бағалау, зерттеу, зерделеу болашаққа жеткізу, келешек ұрпақтың зердесіне құю, мәні мен маңызын ашып көрсету қай кезеңде болмасын өзінің өзектілігін жоғалтпайтын тақырып болып табылады. Елдің көне дәуірдегі тыныс-тіршілігін, тұрмыс-жағдайын белгілі бір деңгейде айқындауға осы фольклорлық мұралардың қосатын үлесі айрықша. Олардың мазмұнында ұлттың болмысы мен бітімі кескін-келбеті жататындығы ақиқат. Олай болса, осындай құндылықтарды түбегейлі зерттеу бүгінгі таңда да өзінің негізгі құнын жойған жоқ. Халық ауыз әдебиеті ешқашан сарқылмайтын бұлақтың көзі тәрізді. Сан-салалы сағаларға бөлініп, тарам-тарам болып адамның бойындағы қанның тамырындай жүйеленген мұралар дамушы елге өзінің нәрін беретіндігі белгілі.

Тақырыптың маңыздылығы. Түркі әлемінде кеңінен тараған көпшілікке таныс ғұмырлы да үлгілі туындылардың бірі – «Қозы Көрпеш – Баян сұлу» жыры. Лиро-эпостық жырлардың арасында айрықша танымал болған аталмыш туындының өзіне тән түрліше сипаттары бар. Жалпы, эпикалық мұра халықтың сарқылмас құндылығы болып табылады. Бұл жайында әлемдік деңгейдегі зерттеуші ғалымдар жан-жақты пікір айтқан болатын [1]. «Қозы Көрпеш – Баян сұлу» жыры да осындай сапалы туындылардың салиқалы түрі болып табылады. Жырдың түпкі сюжетінің шығу тарихына қатысты академик С.А. Қасқабасов: «Қазіргі түркі халықтарындағы нұсқаларды жалпы мазмұны, кейіпкерлері, мифтік ситуациялар мен жер-су атаулары, тағы басқа компоненттері бойынша салыстыра қарасақ, «Қозы Көрпеш – Баян сұлудың» түпкі сюжеті шынында да сонау түркі қағанаты тұсында пайда болғанына көз жеткізуге болады» [2, 11]. Сонымен қатар, осы айтылған пікірдің ақиқаттығына көз жеткізу үшін бірнеше дәлелдемелерді келтіреді. Тақырыбымызға өзек болып отырған бұл жыр жалпы түркі халықтарына кеңінен таныс. Башқұрт халқында «Кузы Курпеш – Маян хылу», алтайлықтарда «Қозы Көрпеш – Баян сұлу» деген тәрізді шамалы дыбыстық өзгерістер мен түркітөктес халықтардың барлығына да кеңінен тараған. Әрине, эпикалық туынды болғандықтан шығарманың белгілі бір оқиға желісіне құрылатындығы ақиқат. Ал, оқиға желісі болғаннан кейін ол халықтың тұрмыс-тіршілігімен, салт-дәстүрімен, діни наным-сенімдерімен байланысатыны белгілі. Олай болса, жырдың қазақ халқындағы нұсқасында ұлттық наным-сенімдердің көрінісі анық аңғарылады.

Көркемдік мотивтер. Діни сенімдегі жалпыадамзаттық сипат алған ортақ құбылыс – жаратушының бар екендігіне сену. Осы негізден туындайтын бір көрініс өмірдегі болып жатқан құбылыстарды жаратушының тарапынан деп білу. Адам баласы мейлі дәулеті жағынан болсын, мейлі сәулеті жағынан болсын, мейлі адами қабілеті жағынан болсын бір деңгейде болмайды. Атап айтқанда: бай болса, кедей бар; келбеттісі болса, келбетсізі бар; қайырымдысы болса, қайырымсызы бар т.б. Жырдағы Қозы мен Баянның әкелері де қарама-қарсы типте жасалған осындай деңгейдегі кейіпкерлер. Егер Қарабай дүниесі шексіз жатқан ірі бай болса, Сарыбай да қара, тақыр кедей емес, бірақ, ұғым-түсінігі жағынан екеуі қарама-қарсы бейнелер. Байлыққа қатысты айтылатын жыр жолдарында жаратушыға сену мотиві ерекше көрініс тапқан. Мысалы:

Соларда бай болыпты дүние бок,
Өзіне құдай берген нәубеті көп.
Тоқсан мың жылқы айдаған бай болса да,
Үйінде сілкіп киер шапаны жоқ. [3, 473]

немесе:

Сыбанда Жанак, Бекбау айтады екен,
Оның тегін кім десең түрікпен деп.
Құдайым артық дәулет, мал берген көп. [3, 473]

Келтірілген осы жыр жолдарына біздің байқайтынымыз дүние мүлікгі беруші – жаратушы. Егер, жаратушы қаламаса, олардың бай болуы мүмкін емес. Байлықтың,

мал-мүліктің пайда болуы құдайдың қалауымен орындалып тұрған құбылыс. Міне бұл ұлттық наным-сенімнің бір көрінісі деп айтуымызға болады. Аталмыш мотив жырдың бойында бірнеше жерде көрініс береді. Бұл мұндай мотивтің халықтың санасына тереңнен орнығып, ел ішіне кеңінен тарағандығының нәтижесі деп айтуға болады. Сөзіміз дәлелді болу үшін төмендегі шумаққа да назар аударған жөн тәрізді:

Оған да артық дәулет тәңірім берді,
Қазақтан Сарыбай да артық еді.
Ерте тұрып пандатын үйінде оқып,
Сарыбай да сахарадан аңға келді [3, 476].

Мұндағы *пандатын* деп отырғаны - таң намазы. Ислам әлемінде бес парыздың бірі болып табылатын намаз, тәулігіне бес рет оқылады. Солардың ішіндегі пандат, яғни таң намазы сол бес намаздың алғашқысы.

Жырдың көркемдігіне, сюжеттің сұлулығына айрықша әсер беретін діни мотивтің бірі – **жаратушыға жалбарыну мотиві**. Мұндай сарын ақиқатына келгенде әбден амал таусылып, қолынан келері жоқ жағдайға жеткен шақта туындайтын құбылыс. Соның бірі – *перзентсіздіктің көрінісі*. Жырдағы аң аулап жүріп жолыққан Қарабай мен Сарыбайдың басындағы ортақ сипат – екеуінде де ұрпақтың болмауы. Осыған орай, екеуі де жаратушыға жалбарынушы. Жырда екеуі де жаратушыдан бала тілей отырып, біріне-бірі басу айтады:

Е, балам, бала сүймей болыпсың зар,
Бала сүйсең жалғанда көңілім тынар.
Жасым бар сексен үште мені айт балам,

Әлі де болса алдында тілеуің бар [3, 476]. -деген шумақ жалбарынудың соңғы түйіні. Әлі де болса жаратушыдан ұрпақ берер деп күдерін үзбеген екі кейіпкердің біріне-бірі айтқан көңіл жұбатуын аңғарамыз. Дәл осындай құдайға жалбарыну мотиві Баянды іздеп сапарға шығап бара жатқан Қозының аузынан да естіледі. Ол жаратушыға жалбарына отырып, соңында қалып бара жатқан елін, жұртын, анасын құдайға тапсырады:

Қозының атқа мініп, жүрер шағы,
Не десең де қиын-ды тоқтамағы.
Тоқтасың деп айтасың соның бәрін,
Бір құдайға тапсырдам сізді-дағы [3, 524].

Әрине, жол ұзақ және қауіпті Баянды іздеп табу оңай емес. Міне, осындай азапты жолда Қозы өзінің махаббаты үшін көптеген қиыншылықтарға төзе білгендігін байқаймыз. Десек те, сол ауырпалықтардың барлығы оған жеңіл тимейді. Әбден қалжырап, қажыған шағында тағы да құдайға жалбарыну мотиві көрініс береді:

Қой келді, Қозы келді, тоқты келді,
Жапанға елден аулақ шыға келді.
Ел жоқ, күн жоқ жапанға келгеннен соң,
Қозекең мұңшылықпен жылайды енді [3, 537], - дей келіп,
Мұндайлыққа салды ием,
Мен сықылды жалғызды [3, 538],

немесе:

Құдай кесел қылмаса,

Тоқсан бір құлға болмаспын [3, 539]. Осы келтірілген мысалдардың қай-қайсысында болмасын негізгі өзектің жаратушыға жалбарыну екендігін аңғаруға болады.

Түс көру мен аян беру мотивтері. Фольклорлық туындыларда жиі қолданатын танылмай келген сарындардың бірі – түс көру мотиві. Бұл әсіресе эпикалық жырларда жиі көрініс береді. Түс көрудің негізгі өзегі «*ғайыптан келген хабарлама*» деп қабалданғандықтан «*құдайдың қалауымен болатын құбылыс*» деп саналған. Сондықтан, бұл көріністі де діни мотивтердің санатына жатқызуға болады. «Қозы Көрпеш – Баян сұлу» жырында түс көру мотиві Баянды іздеп кеткен Қозы далада жалғыз қалып, ел таба алмай қалған шағында анасының түсіне енуімен байланыстырылған. Мысалы:

Қозыға жас та болса тілек берген,
Қасында жолдасы жоқ бұған ерген.
«Қозекен түзде жүдеп жатыр ғой» деп,

Үйінде шешесінің түсіне енген [3, 528]. Осы түс көру мотиві дінде жиі кезігетін келесі бір мотивті жырға әкелген. Ол – **садақа беру** мотиві. Біздің ойымызша бұл мотив өте көне дәуірде қалыптасқан. Сыртта жүрген жолаушы қиналыс жағдайларға тап болғанда елде қалған оның жанашыр жақындары адамдарға қайырымдылық жасаса, жолаушының жағдайы түзеледі деп түсінген. Бұл наным-сенім жалпы адамзаттың өміріндегі іс-тәжірибеден алынған болса керек. Жырдағы бұл мотивтің көрінісі былайша суреттеледі. Алдымен:

Тайлақтай адам болмас асыл текті,
Не қылса да қылғаны сондай епті.
Мал айтыңдар жолына Қозының деп,
Халқына батыр Тайлақ жарлық етті [3, 529].

Мал сойылап болғаннан кейін, садақаның тәртібіне сай оны өздері пайдаланбай тұрмыс-тіршілігі төмен адамдарға таратып береді:

Айтқан малдың бәрін де сойып алып,
Жоқ-жітік, аш-арыққа үлестірді [3, 529].

Діни мотивтер «Қозы Көрпеш – Баян сұлу» жырында кеңінен көрініс тапқан. Туындының тақырыбы негізінен екі жастың арасындағы махаббатқа арналғанымен халықтың дінге байланысты наным-сенімі, сол наным-сенімдерді жүзеге асыру әрекеттері, сонымен қатар, наным-сенімдердің ішкі мазмұны мен жай-жапсары жан-жақты бейнелі түрде суреттеліп отырған. Аталған мотивтер жырдың мазмұны мен қатар көркемдік келбетін де әрлендіре түскен.

Халықтық дәстүр мен діни таным сабақтастығы. Дәстүр – халықтық қолдануынан пайда болған белгілі бір рәсімдерге орай тұрақты қолданысқа түскен іс-әрекеттердің жиынтығы. Оның бір ұшы жаратылыстың заңдылығымен де байланысып жатады. Бұл байланыс дінмен де өмір заңдылығымен де үндестікте тұрады. Соның бірі, ел ішіне кең тараған «Өлген қайтып келмейді, өшкен қайта жанбайды» деген мақалдың бойынан да аңғарылып тұр. Бұл ойдың жалғасы «Өзекті жанға бір өлім» деген мақалда жатыр.

Қазақи ұғымда, дүние – жалған. Яғни, өткеннің бәрі елес. Ислам дінінде де бұл дүниенің өткінші екендігі жиі айтылады. Ұлттық таным мен исламдық тағылымның үндестігі осы мәселені санаға сіңіріп, дәстүрге айналдырған. Мұның бір көрінісі біз айтып отырған «Қозы Көрпеш – Баян сұлу» жырынан да байқалады. Сарыбайдың бәйбішесі көпшілік жиналған жерде елге естірте отырып, өзіне өзі былай деп басу айтады:

Жұртым-ай, бұл жылаған ниетінді қой,
Өлім шықса тіріге болмай ма той?
Жылағанмен бір нәрсе табар болсаң,
Жылап-жылап тірілтіп әкеле ғой [3, 490].

Осы өлең жолдарында бұл шалақ дүниеде адамның бір-ақ рет қана өмір сүретіндігін дәстүрлі негізде аңғартып тұр. Осы дәстүрдің жалғасы ел ішіне кеңінен тараған келесі бір салтқа ұласқан – ол, бейіт басына барып, зиярат етіп тұру. Негізінде, зиярат етуді табынумен шатастыруға болмайды. Қасиетті деп саналған адамдардың қабірінің басына барғанда еске түсіру, аят оқу жөн деп саналады. Бірақ, қабірді айналу, онан тілек тілеу ислам дініне жат қылық. Қазақи дәстүрде де осы қабылдау сақталған. Тіпті қабірді ғана емес, үйді, адамды айналуға да тыйым салынған. Жас балалар айналып, жүгіре бастаған кезде: «Үйді айналма, жаман болады» немесе «Адамды айналма, жаман болады» деген тыйым сөздермен тоқтам жасап отырған. Бұлардың барлығы дін мен дәстүрдің арасындағы үндестікті аңғартады. Шығармада оқиға шиелінісінің басталуына себеп болған Қарабай мен Сарыбайдың қол алысып, серттесіп ақиреттік құда болуы. Бұл құдалықтың басқа құдалықтан өзіне тән айырмашылығы бар. Яғни, басым көпшілігінде құда болу осы уақытша дүниеде көрініс беріп жатады. Ал, жырдағы құдалық – **ақиреттік**. Оны біз мынадай өлең жолдарынан аңғарамыз:

Қареке-ау, ақылменен арбайсыз ба?
Жаратқан бір тәңіріні алдайсыз ба?
Не айтып ақиреттік құда болдың?
Тегінде қияметке бармайсыз ба?
Құдамен тәңір алдында беттестірсе,

Сол жерде қаражүзді болмайсыз ба? [3, 493]. Яғни, ақиреттік құда болғаннан кейін, қол алысып сертгескеннен кейін оны бұзу үлкен күнә. Жырдағы көрсетілім бойынша, Алланың алдына барғанда ондай адамдар қаражүзді болып шығады. Халық мақалында «Уәде – құдай аты» деген нақыл сөз бар. Мұның өзі де діни сенімнің негізінде өмірге келген. Олай болса, «Уәдесін бұзған опық жейді». Жыр үндестікте үйлесім тапқан осы дәстүрді дінінжі жоғалтпа, ұлттық болмысыңды өшірме деген үндеумен көпшілікке ұсынып отыр. Мұсылман адам сертін бұзбайды. Жыр бұған да көңіл бөлген:

Байғұс-ау, қандай адам серттен тайғыр,
Біліп пе едің тайғанды құдай аяр.
Тоқсан мыңды бұл жерден тентіретіп,
Қайда барсаң осындай орын даяр [3, 495].

Әрине, ескерту, сескендіру бар. Себебі, талай замандардың бойында өмір тәжірибесі мен сыналған әрекеттердің өзгертуге болмайтын заңдылықтарын сол қалпында қолданылуын талап етіп тұрғандай. Ал, оны бұзар болса оның өзіне де таза адам баласы кінәлі емес, азғырушы шайтан кінәлі. Бірақ, шайтанның азғыруына енген адамның да күнәкәр болатындығы жырда ишарамен аңғартылады:

Қайтейін мінезінді шайтан бұзған,
Кісі едің сайтан бұзған, құдай ұрған.
Бұл басыңды кеудемнен кессең-дағы,
Бір отырған орнымнан орнымнан өлсем тұрман [3, 495].

Діни нанымның негізінде қалыптасқан осы әрекеттің жүзеге асырылмауы дозаққа апаратын жолдың бірі дегенді сездіреді. Әрине, мұндай діни қолданыстардың адамды ізгілікке тәрбиелеудегі маңызы зор. Уәдені орындаудың аясында ел арасының бірлігі, ағайын арасының туысқандығы, бейбітшілік көрініс беріп жатады. Әрбірден соң жырдың трагедиямен аяқталуына себепкер болып тұрған осы сертті бұзу оқиғасы. Яғни, жыр өзінің оқиғасы арқылы исламдық қағиданың дәстүрге айналған бір парасының мүлтіксіз орындалуына насихат жасап тұрғандай. Мейлі дінде болсын, мейлі адамзат өміріндегі қолданыста болсын көкейде жүрген мәселе – тағдыр. Бұған қатысты пікірлер де сан алуан. Кейбір діни шығармаларда адам өмірінің әрбір деталына дейін тағдыр ретінде қабылданса, енді бірінде өмірдегі айтарлықтай ірі әрекеттер ғана тағдыр есебіне жатқызылады. «Қозы Көрпеш – Баян сұлу» жырында тағдырға қатысты мәселе осы соңғы пайымдауды көрсетуге әрекет жасаған. Яғни, ұйықтау, ұйқыдан ояну, ас ішу, қарапайым әңгімелесу бір сөзбен айтқанда күнделікті күйбең тіршіліктер тағдырдағы жазу емес, адамның ниетіне байланысты құбылыстар деп қабылданды да, шаңырақ көтеру, мақсатты сапарларға шығу, ауру-сырқаулы болу, қайтыс болу тәрізді үлкен құбылыстар адам пешенесіне жазылған тағдыр деп қабылданған.

Түйіндей келгенде айтарымыз, өзге де жырлар тәрізді «Қозы Көрпеш – Баян сұлу» жырында да дәстүрге айналған діни наным-сенімдерді суреттеу, насихаттау өзегін ашып, тәртібін көрсету айтарлықтай деңгейде көрініс тапқан.

Әдебиеттер тізімі

1 Жақан Д. «Қозы Көрпеш – Баян сұлу» жырындағы салт-дәстүр көрінісі // «Қозы Көрпеш – Баян сұлу» эпосы және түркі әлемі: «Қозы Көрпеш – Баян сұлу» жырының 1500 жылдығына арналған халықаралық ғылыми-теориялық конференцияның материалдары.

/ Д. Жақан. – Алматы: Интерприт, 2003. – 328 б.

2 Қасқабасов С. Алтын жылға. / С. Қасқабасов – Алматы: Жібек жолы, 2010. – 576 б.

3 Қазақ эпосы. [жинақ] - Алматы: ҚМКӘБ, 1953. – 725 б.

М.И. Абдуов, Н.М. Абдуова

Карагандинский государственный университет имени Е.А. Бөкетов, Караганда, Казахстан

Религиозный мотивы в лиро-эпическом произведений «Козы Корпеш – Баян сулу»

Аннотация. Известно, что в казахском фольклоре в каком бы ни было произведении устной литературы на определенном уровне отмечается взаимосвязь с религиозными представлениями. Они непосредственно связаны с положениями религии ислам, которые на протяжении веков, взаимодействуя с национальными традициями народа, вошли в специальное употребление. Совершенно очевидно, что религиозные мотивы способствуют повышению образности художественных произведений, его привлекательности, воздействию на читателя.

Под сенью религиозных мотивов рождаются и к ним относятся: приведение к вере, поклонение создателю, прошение у создателя ребенка, получение вестей свыше, рождение чуда, необычные дела и другое. Нельзя однозначно утверждать, что все это встречается в содержании только одного произведения. Тем не менее нельзя сводить на нет то, что такие мотивы, как поклонение и просьба к создателю, прошение ребенка и другие, встречаются часто. Обращаем внимание на то, что даже в одном мотиве прошения встречается несколько разнообразных способов использования. Если в некоторых произведениях мольба за освобождение от опасных явлений, то в других – мольба о помощи для достижения намеченной цели. В этой статье, принимая в качестве руководства такие мотивы, особое внимание уделено определению их значения и занимаемого места.

Ключевые слова: Устная литература, лирическая эпическая поэзия, религиозные мотивы, фольклор, эпические произведения, человеческие способности.

M.I. Abduov, N.M. Abduova

Ye.A. Buketov Karaganda State University, Karaganda, Kazakhstan

Religious Motifs in “Kozy Korpesh – Bayan Sulu” Poem

Abstract. It is known that in Kazakh folklore no matter what kind of oral literature it is, it is associated with a certain degree of religious beliefs. They have been directly involved in the Islamic principles of religion, which has been in use for centuries, in line with the national traditions of the people. It is true that religious motives can be seen in artistic compositions that enhance the appeal and effectiveness of the work.

Religious motives include faith in the Creator, praying to the Creator, asking from the Creator, receiving disappointing message, exalting, powerful works, and more. All of these can not be said to be in the same context. However, we can not exclude that the motives are often encountered, such as praying to the creator, asking for a child. We only realize that there is a supplicated use of motivation only. While some of the prayings call for the salvation of terrible phenomena, there are still prayers in one of them to win or achieve the desired goal. This article focuses on identifying the importance and the place where these motives are based.

Key words: Master poetry, lyric epic poetry, Religious motives, folklore, epic prose, personality trait.

References:

- 1 Zhakan D. «Kozy Korpesh - Bayan Sulu» salt-dastur korinisy [Kozy Korpesh - Ms. Sulu is a purely apprentice corporation] // «Kozy Korpesh-Bayan Sulu» eposy zhane turki alemi: «Kozy Korpesh-Bayan Sulu» zhyrinin 1500 zhildigina arналган halykaralyk gylimi-teoryalik konferentcyanin materialdary [Kozy Korpesh - Ms. Sulu epos and tourist world: The 1500th anniversary of the «Kozy Korpesh-Bayan Sulu», the material of the theoretical conference]. (Interprint, Almaty, 2003. p. 328). [in Kazakh]
- 2 Kaskabasov S. Altyn zhyлга [For the golden year]. Zertteuleri men makalalary [Research and articles]. (Zhibek zholy, Almaty, 2010. p. 576). [in Kazakh]
- 3 Kazakh eposi [Kazakh epics]. [savings]. (КМКАВ, Almaty, 1953. P. 725). [in Kazakh]

Авторлар туралы мәліметтер:

Абдуов М.И.- филология ғылымдарының докторы, профессор. Академик Е.А. Бөкетов атындағы Қарағанды мемлекеттік университетінің деканы, С.Мұқанов көшесі 1, Қарағанды, Қазақстан.

Абдуова Н.М.- гуманитарлық ғылымдар магистрі, докторант, Академик Е.А. Бөкетов атындағы Қарағанды мемлекеттік университеті, Мұқанов көшесі 1, Қарағанды, Қазақстан.

Abduov M.I. - Doctor of philology, Professor. Academician E.A. Buketov Karaganda State University, Mukanova street 1, Karaganda, Kazakhstan.

Abduova N.M. - Master of Arts, Doctoral student, Karaganda State University of the name of Academician E.A. Buketov, Mukanova street 1, Karaganda, Kazakhstan.

XFTAP 27.31.55

А.А. Абдразакова¹, Б.Б. Ахметова², Ж.А. Қасқатаева³, А.М. Бакенова⁴

Академик Е.А. Бөкетов атындағы Қарағанды мемлекеттік университеті, Қарағанды, Қазақстан
(E-mail: lugia79@mail.ru¹, superstern_@mail.ru², janrasul@mail.ru³, mondblumen@mail.ru⁴)

Сан компонентті кейбір киелі ұғымдардың қалыптасу тарихынан

Аннотация. Мақалада қазақ және ағылшын тілдеріндегі сан компонентті кейбір киелі ұғымдардың қалыптасу тарихы қысқаша қарастырылады.

Киелі сандардың мағыналық-мәндік өрісі әр халықтың ұғым-түсініктеріне байланысты қалыптасқанын олардың тілдеріндегі тұрақты тіркестерден көруге болатындығы сөз болады. Сан атаулары фразеологиялық единица жасауда көп қолданылатыны, қазақ және ағылшын тілдеріндегі діни наным-сенім, әдет-ғұрып, салт-дәстүрлерінде тұрақты тіркестердің көп кездесетіндігі жөнінде айтылады. Кейбір сандардың аңыз-әңгімелерде, жыр-дастандарда қолданылатын тұрақты тіркестерден кездесетіні көрсетіледі; адамның жас ерекшелігіне байланысты кейбір сандардың маңыздылығын мысалдармен айқындайды. Киелі сандардың мағыналық-мәндік өрісі қазақ және ағылшын тілдерінде салғастыру барысында ұқсастықтардан гөрі айырмашылықтардың басымдылығы фразеологизмдер мен мақал-мәтелдерден көруге болатыны мысалдармен талданады.

Түйін сөздер: киелі сан, тұрақты тіркес, мақал-мәтел, наным-сенім тілі.

Кіріспе. Қазақ тілінде де, ағылшын тілінде де киелі сандарға байланысты лексикалық топтарға этнолингвистикалық сипаттама беріліп, олар жалпы лингвистика, оның ішінде этнолингвистика және мәдениеттану тұрғысынан әлі де болса толық зерттелмеген.

**«Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің Хабаршысы.
Филология сериясы» журналында мақала жариялау ережесі**

1. **Журналдың мақсаты.** Әдебиеттану және тілтану саласындағы ғылыми зерттеу нәтижелерін, филология ғылымының өзекті мәселелерін, тіл және әдебиет саласындағы оқыту әдістемесін, ғылыми конференцияның мағыналы материалдарын, библиографиялық шолу мен сыни тақырыптағы ғылыми құндылығы бар, мұқият тексеруден өткен материалдарды жариялау.

2. **Журналда мақала жариялаушы автор** мақаланың қол қойылған 1 дана қағаз нұсқасын Ғылыми басылымдар бөліміне (редакцияға, мекенжайы: 010008, Қазақстан Республикасы, Астана қаласы, Қ. Сәтпаев көшесі, 2, Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, Бас ғимарат, 408 кабинет) және **vest_phil@enu.kz** электрондық пошталарына **Word** форматындағы нұсқаларын жіберу қажет. Мақала мәтінінің қағаз нұсқасы мен электронды нұсқалары бірдей болулары қажет.

Мақалалар қазақ, орыс, ағылшын тілдерінде қабылданады.

3. Автордың қолжазбаны редакцияға жіберуі мақаланың Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің хабаршысында басуға келісімін, шетел тіліне аударылып қайта басылуына келісімін білдіреді. Автор мақаланы редакцияға жіберу арқылы автор туралы мәліметтің дұрыстығына, мақала көшірілмегендігіне (плагиаттың жоқтығына) және басқа да заңсыз көшірмелердің жоқтығына кепілдеме береді.

4. **Мақаланың көлемі** 8 беттен кем болмауы және 16 беттен аспауға тиіс.

5. **Мақаланың құрылымы:** (қағаз беті - **A4**, кітап сұлбасында, беттеу жолы бар жағынан – 20 мм. Шрифт: **Times New Roman** - нұсқасында, әріптің көлемі (кегель) - **14**);

6. **XҒТАР** <http://grnti.ru/> - бірінші жолдың сол жақтауында;

Автор(лар)дың аты-жөні – жолдың ортасында, қою кіші әріппен жазылады;

Мекеменің толық атауы, қаласы, мемлекеті (егер авторлар әртүрлі мекемеде жұмыс істейтін болса, онда әр автордың жұмыс орны қасында курсивпен жазылуы керек) – жолдың ортасында;

Автор(лар)дың **E-mail-ы** – жақша ішінде, курсивпен, жолдың ортасында;

Мақала атауы – жолдың ортасында, жартылай қою кіші әріппен жазылады;

Аңдатпа - 100-200 сөз; формуласыз, мақаланың атауын мейлінше қайталамауы қажет; әдебиеттерге сілтемелер болмауы қажет; мақаланың құрылысын (**кіріспесі, мақаланың мақсаты мен міндеттері, қарастырылып отырған сұрақтың зерттеу әдістері, нәтижелері мен талқылаулары, қорытындысы**) сақтай отырып, мақаланың қысқаша мазмұны берілуі қажет.

Түйін сөздер (6-8 сөз немесе сөз тіркесі) - Түйін сөздер мақала мазмұнын ашатын, мейлінше мақала атауы мен аннотациядағы сөздерді қайталамай, мақала мазмұнындағы көп кездесетін сөздерді қолдану қажет. Сонымен қатар, ақпараттық-ізвестіру жүйелерінде мақаланы жеңіл табуға мүмкіндік беретін ғылым салаларының терминдерін қолдану қажет.

Негізгі мәтін мақаланың мақсаты, міндеттері, қарастырылып отырған сұрақтың тарихы, зерттеу әдістері, нәтижелер/талқылау, қорытынды бөлімдерін қамтуы қажет – жола-ралық интервал - 1, азат жол «қызыл жолдан» - 1,25см, беттеу жолағы – еніне сай жасалады. Таблица, суреттер – аталғаннан кейін орналастырылады. Әр таблица, сурет қасында оның аталуы болу қажет. Сурет айқын әрі сканерден өтпеген болуы керек.

Мақаладағы формулалар тек мәтінде оларға сілтеме берілсе ғана нөмірленеді.

Жалпы қолданыста бар аббревиатуралар мен қысқартулардан басқалары міндетті түрде алғаш қолданғанда түсініктеме берілуі қажет.

Қаржылай көмек туралы ақпарат бірінші бетте көрсетіледі.

Әдебиеттер тізімі

Мәтінде әдебиеттерге сілтеме тікжақшаға алынады. Мәтіндегі әдебиеттер тізіміне сілтемелердің нөмірленуі мәтінде қолданылуына қатысты жүргізіледі: мәтінде кездескен әдебиетке алғашқы сілтеме [1, 253 б.] арқылы, екінші сілтеме [2, 182 б.] арқылы т.с.с. жүргізіледі.

Әдебиеттер тізімінде кітаптың жалпы бет көлемі көрсетіледі.

Жарияланбаған еңбектерге сілтемелер жасалмайды. Сонымен қатар, рецензиядан өтпеген басылымдарға да сілтемелер жасалмайды (әдебиеттер тізімін, әдебиеттер тізімінің ағылшынша әзірлеу үлгісін төмендегі мақаланы рәсімдеу үлгісінен қараңыз).

Мақала соңындағы әдебиеттер тізімінен кейін библиографиялық мәліметтер орыс және ағылшын тілінде (егер мақала қазақ тілінде жазылса), қазақ және ағылшын тілінде (егер мақала орыс тілінде жазылса), орыс және қазақ тілінде (егер мақала ағылшын тілінде жазылған болса) беріледі.

Авторлар туралы мәлімет: автордың аты-жөні, ғылыми атағы, қызметі, жұмыс орны, жұмыс орнының мекен-жайы, телефон, e-mail – қазақ, орыс және ағылшын тілдерінде толтырылады.

7. Қолжазба мұқият тексерілген болуы қажет. Техникалық талаптарға сай келмеген қолжазбалар қайта өңдеуге қайтарылады. Қолжазбаның кейін қайтарылуы, оның журналда басылуына жіберілуін білдірмейді. Редакцияға түскен мақала жабық (анонимді) тексеруге жіберіледі. Барлық рецензиялар авторларға жіберіледі. Автор (рецензент мақаланы түзетуге ұсыныс берген жағдайда) үш күн аралығында қайта қарап, қолжазбаның түзетілген нұсқасын редакцияға қайта жіберуі керек. Рецензент **жарамсыз** деп таныған мақала қайтара қарастырылмайды. Мақаланың түзетілген нұсқасы мен автордың рецензентке жауабы редакцияға жіберіледі.

8. Төлемақы. Басылымға рұқсат етілген мақала авторларына төлем жасау туралы ескертіледі. Төлем көлемі 2018 жылға ЕҰУ қызметкерлері үшін 4500 тенге және басқа ұйым қызметкерлеріне 5500 тенге болып белгіленді.

Реквизиттер:

РГП ПХВ «Евразийский национальный
Университет имени Л.Н. Гумилева МОН РК
Столичный филиал АО «Цеснабанка»
КБЕ 16
БИН 010140003594
БИК TSES KZ KA
Счет в кодировке IBAN –
KZ 91998 BTV 0000003104

«Басылым үшін» (жіберушінің аты-жөні)

Provision on articles submitted to the journal “Bulletin of L.N. Gumilyov Eurasian National University. Philology Series”

1. Publication of carefully selected original scientific works in the fields of literary studies, linguistics, reflecting the actual problems of philology, teaching language methods and literature, the most significant materials of scientific conferences, bibliographic summaries and reviews.

2. An author who wishes to publish an article in a journal must submit the article in hard copy (printed version) in one copy, signed by the author to the scientific publication office (at the address: 010008, Republic of Kazakhstan, Astana, Satpayev St., 2. L.N. Gumilyov Eurasian National University, Main Building, room 408) and by e-mail **vest_phil@enu.kz** in Word format. At the same time, the correspondence between Word-version and the hard copy must be strictly maintained.

Language of publications: Kazakh, Russian, English.

3. Submission of articles to the scientific publication office means the authors' consent to the right of the Publisher, L.N. Gumilyov Eurasian National University, to publish articles in the journal and the re-publication of it in any foreign language. Submitting the text of the work for publication in the journal, the author guarantees the correctness of all information about himself, the lack of plagiarism and other forms of improper borrowing in the article, the proper formulation of all borrowings of text, tables, diagrams, illustrations.

4. **The volume of the article** should not exceed 18 pages (from 6 pages).

5. **Structure of the article** (page – A4 format, portrait orientation, page margins on all sides - 20 mm. Font: type - Times New Roman, font size - 14)

GRNTI <http://grnti.ru/> - first line, left

Initials and Surname of the author (s) - center alignment, italics

Full name of the organization, city, country (if the authors work in different organizations, you need to put the same icon next to the name of the author and the corresponding organization) - center alignment, italics

Author's e-mail (s)- in brackets, italics

Article title - center alignment, bold

Abstract (100-200 words, it should not contain a formula, the article title should not repeat in the content, it should not contain bibliographic references, it should reflect the summary of the article, preserving the structure of the article - introduction, problem statement, goals, history, research methods, results /discussion, conclusion).

Key words (6-8 words/word combination. Keywords should reflect the main content of the article, use terms from the article, as well as terms that define the subject area and include other important concepts that make it easier and more convenient to find the article using the information retrieval system).

The main text of the article should contain an introduction, problem statement, goals, history, research methods, results / discussion, conclusion - line spacing - 1, indent of the «red line» -1.25 cm, alignment in width.

Tables, figures should be placed after the mention. Each illustration should be followed by an inscription. Figures should be clear, clean, not scanned.

In the article, only those formulas are numbered, to which the text has references.

All abbreviations, with the exception of those known to be generally known, must be deciphered when first used in the text.

Information on the financial support of the article is indicated on the first page in the form of a footnote.

References

In the text references are indicated in square brackets. References should be numbered strictly in the order of the mention in the text. The first reference in the text to the literature should have the number [1], the second - [2], etc. The reference to the book in the main text of the article should be accompanied by an indication of the pages used (for example, [1, 45 p.]). References to unpublished works are not allowed. Unreasonable references to unreviewed publications (examples of the description of the list of literature, descriptions of the list of literature in English, see below in the sample of article design).

At the end of the article, after the list of references, it is necessary to indicate bibliographic data in Russian and English (if the article is in Kazakh), in Kazakh and English (if the article is in Russian) and in Russian and Kazakh languages (if the article is English language).

Information about authors: surname, name, patronymic, scientific degree, position, place of work, full work address, telephone, e-mail - in Kazakh, Russian and English.

6. The article must be carefully verified. Articles that do not meet technical requirements will be returned for revision. Returning for revision does not mean that the article has been accepted for publication.

7. Work with electronic proofreading. Articles received by the Department of Scientific Publications (editorial office) are sent to anonymous review. All reviews of the article are sent to the author. The authors must send the proof of the article within three days. Articles that receive a negative review for a second review are not accepted. Corrected versions of articles and the author's response to the reviewer are sent to the editorial office. Articles that have positive reviews are submitted to the editorial boards of the journal for discussion and approval for publication. Periodicity of the journal: 4 times a year.

8. Payment. Authors who have received a positive conclusion for publication should make payment on the following requisites (for ENU employees - 4,500 tenge, for outside organizations - 5,500 tenge):

Requisites:

РГП ПХВ «Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева МОН РК
Столичный филиал АО «Цеснабанка»
КБЕ 16
БИН 010140003594
БИК TSES KZ KA
Счет в кодировке IBAN –
KZ 91998 BTV 0000003104

«for publication of the full name»

Положение о рукописях, представляемых в журнал «Вестник Евразийского национального университета имени Л.Н.Гумилева. Серия Филология»

1. **Цель журнала.** Публикация тщательно отобранных оригинальных научных работ в области литературоведения и языкознания, отражающие актуальные проблемы филологических наук, методы преподавания языка и литературы, а также наиболее значительные материалы научных конференций, библиографические обзоры и рецензии.

2. **Автору, желающему опубликовать статью в журнале** необходимо представить рукопись в твердой копии (распечатанном варианте) в одном экземпляре, подписанном автором в Отдел научных изданий (по адресу: 010008, Казахстан, г. Астана, ул. Сатпаева, 2, Евразийский национальный университет им. Л.Н. Гумилева, Учебно-административный корпус, каб. 408) и по e-mail **vest_phil@enu.kz**. При этом должно быть строго выдержано соответствие между **Word**-файлом и твердой копией.

Язык публикаций: Казахский, русский, английский.

3. Отправление статей в редакцию означает согласие авторов на право Издателя, Евразийского национального университета имени Л.Н. Гумилева, издания статей в журнале и переиздания их на любом иностранном языке. Представляя текст работы для публикации в журнале, автор гарантирует правильность всех сведений о себе, отсутствие плагиата и других форм неправомерного заимствования в рукописи, надлежащее оформление всех заимствований текста, таблиц, схем, иллюстраций.

4. **Объем статьи** не должен превышать 16 страниц (от 8 страниц).

5. **Схема построения статьи** (страница – А4, книжная ориентация, поля со всех сторон – 20 мм. Шрифт: тип – Times New Roman, размер (кегель) - 14):

ГРНТИ <http://grnti.ru/> - первая строка, слева

Инициалы и Фамилию автора(ов)- выравнивание по центру, курсив

Полное наименование организации, город, страна (если авторы работают в разных организациях, необходимо поставить одинаковый значок около фамилии автора и соответствующей организации)

E-mail автора(ов) – в скобках курсив

Название статьи – выравнивание по центру полужирным шрифтом

Аннотация (100-200 слов; не должна содержать формулы, по содержанию повторять название статьи; не должна содержать библиографические ссылки; должна отражать краткое содержание статьи, сохраняя структуру статьи – введение, постановка задачи, цели, история, методы исследования, результаты/обсуждение, заключение/выводы).

Ключевые слова (6-8 слов/словосочетаний).

Ключевые слова должны отражать основное содержание статьи, использовать термины из текста статьи, а также термины, определяющие предметную область и включающие другие важные понятия, позволяющие облегчить и расширить возможности нахождения статьи средствами информационно-поисковой системы).

Основной текст статьи должен содержать введение, постановку задачи, цели, историю, методы исследования, результаты/обсуждение, заключение/выводы – межстрочный интервал – 1, отступ «красной строки» -1,25 см, выравнивание по ширине.

Таблицы, рисунки необходимо располагать после упоминания. С каждой иллюстрацией должна следовать надпись. Рисунки должны быть четкими, чистыми, несканированными. В статье нумеруются лишь те формулы, на которые по тексту есть ссылки.

Все аббревиатуры и сокращения, за исключением заведомо общеизвестных, должны быть расшифрованы при первом употреблении в тексте.

Сведения о финансовой поддержке работы указываются на первой странице в виде сноски.

Список литературы

В тексте ссылки обозначаются в квадратных скобках. Ссылки должны быть пронумерованы строго по порядку упоминания в тексте. Первая ссылка в тексте на литературу должна иметь номер [1, 153 с.], вторая - [2, 185 с.] и т.д. Ссылка на книгу в основном тексте статьи должна сопровождаться указанием использованных страниц (например, [1, 45 с.]). Ссылки на неопубликованные работы не допускаются. Нежелательны ссылки на нецензурируемые издания (примеры описания списка литературы, описания списка литературы на английском языке см. ниже в образце оформления статьи).

В конце статьи, после списка литературы, необходимо указать библиографические данные на русском и английском языках (если статья оформлена на казахском языке), на казахском и английском языках (если статья оформлена на русском языке) и на русском и казахском языках (если статья оформлена на английском языке).

Сведения об авторах: фамилия, имя, отчество, научная степень, должность, место работы, полный служебный адрес, телефон, e-mail – на казахском, русском и английском языках.

6. Рукопись должна быть тщательно выверена. Рукописи, не соответствующие техническим требованиям, будут возвращены на доработку. Возвращение на доработку не означает, что рукопись принята к опубликованию.

7. Работа с электронной корректурой. Статьи, поступившие в Отдел научных изданий (редакция), отправляются на анонимное рецензирование. Все рецензии по статье отправляются автору. Авторам в течение трех дней необходимо отправить корректуру статьи. Статьи, получившие отрицательную рецензию к повторному рассмотрению не принимаются. Исправленные варианты статей и ответ автора рецензенту присылаются в редакцию. Статьи, имеющие положительные рецензии, представляются редколлегии журнала для обсуждения и утверждения для публикации.

Периодичность журнала: 4 раза в год.

8. Оплата. Авторам, получившим положительное заключение к опубликованию необходимо произвести оплату по следующим реквизитам (для сотрудников ЕНУ – 4500 тенге, для сторонних организаций – 5500 тенге):

Реквизиты:

РГП ПХВ «Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева МОН РК
Столичный филиал АО «Цеснабанка»
КБЕ 16
БИН 010140003594
БИК TSES KZ KA
Счет в кодировке IBAN –
KZ 91998 BTV 0000003104
«за публикацию ФИО»

Рәсімдеу үлгісі / Образец оформления статьи / Template

XFTAP 17.09.91; 17.07.31

А.Ж. Шәріп

Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, Астана, Қазақстан
(E-mail: amantay_sh@hotmail.com)

Хүсейін Жавид және ХХ ғасыр басындағы қазақ поэзиясы: рухани ізденістер мен көркемдік ерекшеліктер

Андатпа. ХХ ғасыр басында түркі халықтарының рухани өміріне белсене атсалысқан алдыңғы қатарлы қаламгерлер шоғыры кейінгі ұрпаққа бай әдеби мұра қалдырды. Солардың бірі – «Шығыстың Шекспирі» атанған эзербайжан ақыны, драматургы Хүсейін Жавид. Өкінішке қарай, оның шығармалары қазақ оқырманына бейтаныс болып келеді. Мұның негізгі себебі – өзара аударма тәжірибесінің жүйелі түрде жолға қойылмағандығы және қазақ-эзербайжан әдеби байланыстарын ғылыми тұрғыдан зерттеудің осы уақытқа дейін жеткілікті дәрежеде қолға алынбағандығы. Сондықтан бұл бағытта әдебиеттанушылардың алдында тың мақсаттар пен міндеттер тұр. Негізінен Низами Гәнжәуи, Абай Құнанбаев, Мырза-Фәтәли Ахундзадә секілді классиктері шығармаларынан ғана азды-көпті хабардар екі халықтың арғы-бергі әдебиетіндегі құбылыстарды ең алдымен салыстырмалы-тарихи әдіс тұрғысынан таразылау қажет. Бұл мақалада Хүсейін Жавидтің өлеңдеріндегі романтизм оның өзімен замандас қазақ ақындарының (М.Жұмабаев, М.Дулатов, С.Торайғыров, Б.Күлеев) поэзиясындағы ұқсас сарындармен ұштастыра қарастырылып, екі ел әдебиеті дамуының сол кезеңіндегі идеялық-көркемдік ізденістер көп ретте ортақ мәдени-рухани арнадан бастау алғандығы нақты мысалдармен дәлелденеді.

Түйін сөздер: ұлттық поэзия, әдеби байланыстар, романтизм, Батыс-Шығыс, адамгершілік мұраттар, түрікшілдік сарындары.

Мақала мәтінде төмендегі бөлімдер қамтылуы қажет:

- кіріспесі,
- мақаланың мақсаты мен міндеті,
- қарастырылып отырған сұрақтың зерттеу әдістері,
- нәтижелер мен талқылаулары,
- қорытынды, шешімі.

Әдебиет тізімі

- 1 Жұмабаев М. Шығармалары: Өлеңдер, поэмалар. / М. Жұмабаев – Алматы: Жазушы, 1989. – 448 б.
- 2 Күлеев Б. Айтшы, ақ қайың. / Б. Күлеев – Алматы: Жазушы, 1969. – 324 б.
- 3 Мамедова С. Г. Джавид и романтическая свобода // Актуальные вопросы теории и практики филологических исследований. Матер. межд. науч.-прак. конф., 25-26 марта 2011 г. / С.Г. Мамедова // – Пенза-Москва-Решт: Научно-издательский центр «Социосфера», 2011. – С. 348-352.
- 4 Джафаров М. Гусейн Джавид. / М. Джафаров – Баку: Элм, 1982. – 194 с.
- 5 Торайғыров С. Екі томдық шығармалар жинағы. – Т.І. / С. Торайғыров – Алматы: Ғылым, 1993. – 280 б.
- 6 Mərdanova S.M. Hüseyn Cavidin «Azər» poemasında lirik ricətlər // Bakı universitetinin xəbərləri. Humanitar elmlər seriyası. / S.M. Mərdanova // – 2010. №3. – P. 49.
- 7 Мұқанов С. ХХ ғасырдағы қазақ әдебиеті. 1-бөлім (Ұлтшылдық, байшылдық дәуірі) // Классикалық зерттеулер: Көп томдық. Т. 7. / С. Мұқанов // – Алматы: Әдебиет әлемі, 2012. – 420 б.
- 8 Akimova E. Hüseyn Cavid lirikasında dekadans // 525-ci qəzet. - 2013. -13 aprel. № 64. - P. 24.
- 9 Дулатұлы М. Бес томдық шығармалар жинағы. Т.І. / М. Дулатов – Алматы: Мектеп, 2002. – 368 б.
- 10 Пашазаде И. Поэтические особенности русских переводов произведений Гусейн Джавида.

/ И. Пашазаде – Баку: Огуз Ели, 2013.- с. 192.

А.Ж. Шарип

Евразийский национальный университет им. Л.Н.Гумилева, Астана, Казахстан

Гусейн Джавид и казахская поэзия начала XX века: духовные искания и художественные особенности

Аннотация. Великолепная плеяда деятелей пера, принимавших активное участие в духовной жизни тюркских народов начала XX века, оставила будущим поколениям богатое литературное наследие. Одним из них является азербайджанский поэт и драматург Гусейн Джавид, прославившийся как «Восточный Шекспир». К сожалению, его произведения до сих пор неведомы казахскому читателю. Главная причина этого заключается в отсутствии постоянного взаимного сотрудничества в сфере художественного перевода и недостатке по сей день научных исследований о казахско-азербайджанских литературных связях. Поэтому в этом направлении перед литературоведами ставятся новые цели и задачи. Художественные явления, имевшие место в разные периоды развития литературы обоих народов, которые главным образом более или менее знакомы с произведениями классиков Низами Гянджеви, Абая Кунанбаева, Мирза-Фатали Ахундзаде, в первую очередь следует рассматривать с точки зрения сравнительно-исторического метода. В этой статье романтизм в стихах Гусейна Джавида анализируется в сочетании со схожими мотивами в поэзии его современников – казахских поэтов М.Жумабаева, М.Дулатова, С.Торайгырова, Б.Кулеева и на конкретных примерах раскрываются во многом превалирующие общие культурно-духовные источники в их идейно-художественных исканиях.

Ключевые слова: национальная поэзия, литературные связи, романтизм, Запад-Восток, гуманистические идеалы, тюркские мотивы.

A.Zh. Sharip

L.N. Gumilev Eurasian National University, Astana, Kazakhstan

Hussain Jawid and Kazakh poetry of early 20th century: spiritual quest and artistic features

Abstract. At the beginning of the twentieth century a number of leading writers, actively participating in the spiritual life of the Turkic peoples, left rich literary heritage in subsequent generations. One of them is Hussain Jawid, the Azerbaijan poet and playwright, the “East Shakespeare”. Unfortunately, his works are unfamiliar to the Kazakh reader. The main reason for this is the systematic mismatch of interpreting practices and the lack of scientific research on the Kazakh-Azerbaijan literary relations. That’s why literary critics have a lot of new goals and objectives. The phenomena in the literature of the two peoples, mainly known only by classics such as Nizami Ganzhauī, Abai Kunanbayev, Myrza-Fatali Akhundzade, should be firstly compared to the comparative-historical method. In this article, romanticism in the poems of Hussain Jawid, in conjunction with contemporary Kazakh poets (M. Zhumabayev, M. Dulatov, S.Toraigyrov, B.Kuleev), is ideologically-artistic in that period of the development of the literature of both countries, from the canal is proved by concrete examples.

Keywords: national poetry, literary relations, romanticism, West-East, moral ideals, Turkic motifs.

References

1 Zhumabaev M. Shygarmalary: Olender, poehmalar, kara sozder [Works: poems, poetries, proses] (Zhazushy, Almaty, 1989. 448 p.). [in Kazakh]

- 2 Kuleev B. Ajtshy, ak kajyn [Say, white birch] (Zhazushy, Almaty, 1969. 324 p.). [in Kazakh]
- 3 Mamedova S. G.Zhavid i romanticheskaya svoboda [Jawid and romantic freedom]. Aktual'nye voprosy teorii i praktiki filologicheskikh issledovanij. Mater. mezhdunar. nauch.-prak. konf., 25-26 marta 2011 g. [International scientific and practical conference on topical issues of theory and practice of philological research]. Penza – Moskow – Resht, 2011. – pp.348-352. [in Russian]
- 4 Dzhafarov M. Gusejn Dzhavid [Hussain Jawid] (Elm, Baku, 1982. 194 p.). [in Russian]
- 5 Torajgyrov S. Eki tomdyk shygarmalar zhinagy. T.1 [The collection of works in two volumes. T.1.] (Gylm, Almaty, 1993. 280 p.). [in Kazakh]
- 6 Mardanova S. Khusejn Dzhavidyn «Azer» poehmasynda lirik ridzhatlar [Lyric motives in the poem «Azer» Hussain Jawid], Baky universitesinin khabarlary. Khumanitar ehlmalar seriyasy [Bulletin of Baku University. Series of Humanities], 3, - p. 43-49 (2010). [in Azerbaijan]
- 7 Mukanov S. XX gasyrdagy kazakh adebieti.1-bolim (Ultshyldyk, bajshyldyk dauiri) [Kazakh literature in the beginning of the 20th century. Part 1 (Nationalism, Bourgeoisie)], Klassikalyk zertteuler: Kop tomdyk. - T.7 [Classic research: multi-volume] (Adabiet alemi, Almaty, 2002).
- 8 Akimova E. Khusejn Dzhavid lirikasynda dekadans [Decadence in the lyrics of Hussain Jawid]. 525-dzhi gazet. - 2013. - 13 aprel. №64. S.24.
- 9 Dulatuly M. Bes tomdyk shygarmalar zhinagy. - T.1. [The collection of works in five volumes. Volume 1]. (Mektep, Almaty, 2002). [in Kazakh]
- 10 Pashazade I. Poeticheskie osobennosti russkikh perevodov proizvedenij Gusejn Dzhavida [Poetic features of Russian translations of Hussain Jawid's works] (Oguz Eli, Baku, 2011) [in Russian]

Автор туралы мәлімет:

Амантай Шәріп - филология ғылымдарының докторы, Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің профессоры. Астана, Қазақстан.

Amantai Sharip - Doctor of Philology, professor L.N. Gumilyov Eurasian National University, Astana, Kazakhstan.

Редактор: Дихан Қамзабекұлы
Шығарушы редактор: І.Р. Құрманғалиев
Дизайн: Ілияс Рысбекұлы

Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің
ХАБАРШЫСЫ. Филология сериясы.
-2018. - 2 (123). - Астана: ЕҰУ. 197-б.
Шартты б.т. - 23.0   Таралымы - 35 дана

Мәтін мазмұнына типография жауап бермейді.

Редакция мекенжайы: 010008, Қазақстан Республикасы,
Астана қ., Қ.Сәтпаев көшесі, 2.
Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті
Тел.: (87172) 709-500 (ішкі 31-413)

Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің
баспасында басылды